

מסכת יומא פרק ו' - "שני שיעירי"

201. סב, א-ב

רפ"י

משנה

מתני'
שני שיעירי :
במראה. שניהן לבנים או שחורים או סחופים :
ויאמר אם של שם מת וכו'. הכי מיפרשי אם של שם מת יאמר זה שעלה וכו' ואם של עזאזל מת יאמר זה שעלה וכו' :
והשני. אם של עזאזל מת ועכשיו יש כאן שנים לשם אחד שנשאר מזוג ראשון ואחד מזוג שני באחד יתכפר והשני ירעה וכן אם של שם מת והרי יש כאן שנים לעזאזל האחד ישתלח והשני ירעה ובגמרא מפרש איזהו שני אם שני שבזוג שני אם שני שבזוג ראשון :
שאין חטאת צבור מתה. דכי גמירי חמש חטאות ביחיד גמירי וטעמא מפורש בהוריות (דף ו.ו.) ובתמורה (דף טו.) מה מצינו ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה שלא תמצאם בצבור אף שכפרו בעליה ואע"פ שאפשר להיות בצבור לא נאמרה אלא ביחיד : ועוד אמר רבי יהודה בגמרא מפרש מאי אתא לאוסופי :
ימות המשתלח. ויביא שנים ויגריל עליהן בתחילה :

שני שיעירי יום הכפורים,
מצותן שיהיו שניהן שוין,
במראה,
ובקומה,
ובדמים,
ובלקיחתן כאחד.
ואף על פי שאין שוין - בשרין.
לקח אחד היום ואחד למחר - בשרין.
מת אחד,
אם עד שלא הגריל מת - יקח זוג לשני.
ואם משהגריל מת - יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה,
ויאמר: אם של שם מת - זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו,
ואם של עזאזל מת - זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו,
והשני - ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה,
שאין חטאת צבור מתה.
רבי יהודה אומר: תמות.
ועוד אמר רבי יהודה:
נשפך הדם - ימות המשתלח.
מת המשתלח - ישפך הדם.

סב, גמרא

תנו רבנן:

"יקח שני שיעירי עזים" (ויקרא טז, ה),
מיעוט "שיעירי" - שנים.
מה תלמוד לומר: "שני"?
שיהיו שניהן שוים.
ומניין אף על פי שאין שניהן שוין בשרדין?
תלמוד לומר: "שיעיר" ²¹⁸(ויקרא טז, ט) "שיעיר" ²¹⁹(ויקרא טז, י) ריבה.

טעמא דרבי רחמנא,

הא לא רבי רחמנא - הוה אמינא פסולין.

עייבא מנלן?

סלקא דעתך אמינא: **"שני" "שני" "שני" ²²⁰(ויקרא טז - ה,ז,ח) כתיב**.

והשתא דרבי רחמנא **"שיעיר" "שיעיר", "שני" "שני" "שני" - למה לי?**

חד - למראה,

וחד - לקומה,

וחד לדמים.

²¹⁸ והקריב אהרן את-השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת.

²¹⁹ והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד-חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח אתו לעזאזל המדברה

²²⁰ ומאת עדת בני ישראל יקח שני-שיעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה. ו והקריב אהרן את-פר החטאת אשר-לו וכפר בעדו ובעד ביתו.

ז ולקח את-שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד.

ח ונתן אהרן על-שני השעירים גרלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל.

רס"י

תהיה כתיב. זאת תהיה תורת המצורע דמשמע בהוייתו תהא פרשה זו ככל הכתוב בה: **ולמצוה ה"נ דבעינן.** שיהו שניהן שוין והלא לא שנינו זאת אצל תמידין: **כנגד היום.** כנגד זריחת השמש: **או אינו אלא חובת היום.** ובא ללמד שיהו שנים לכל יום:

תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע, **"ויקח שני כבשים"** (ויקרא יד, י) - **מיעוט "כבשים" שנים, ומה תלמוד לומר "שני"?** **שיהיו שניהן שוין.** **ומנין שאף על פי שאין שניהן שוין בשיריו?** **תלמוד לומר: "כבש", "כבש" ריבה.**

טעמא דרבי רחמנא, **הא לא רבי רחמנא הוה אמינא פסולין.** עיכובא מנא לן?

סלקא דעתך אמינא: **"תהיה"**²²¹ (ויקרא יד, ב) כתיב

והשתא דרבי רחמנא **"כבש", "כבש", "תהיה"** - למה לי? **לשאר הוייתו של מצורע.**

ותניא נמי גבי מצורע כי האי גוונא: **"צפרים"**²²² (ויקרא יד, ד) - **מיעוט "צפרים" - שנים, מה תלמוד לומר: "שתי"?** **שיהיו שתייהן שוות.** **ומנין שאף על פי שאינן שוות בשרות?** **תלמוד לומר: "צפר"**²²³ (ויקרא יד, ה) **"צפר"**²²⁴ (ויקרא יד, ו) **ריבה.**

טעמא דרבי רחמנא, **הא לא רבי רחמנא - פסולות.** עכובא מנא לן?

סלקא דעתך אמינא: **"תהיה"** כתיב.

והשתא דרבי רחמנא **"צפר", "תהיה"** - למה לי? **לשאר הוייתו של מצורע.**

אי הכי גבי תמידין נמי נימא: **"כבשים"**²²⁵ (שמות כט, לח; במדבר כח, ג) - **מיעוט "כבשים" שנים, מה תלמוד לומר "שנים" (שמות כט, לח; במדבר כח, ג)?** **שיהיו שניהן שוין.** **ומנין שאף על פי שאין שניהן שוין בשיריו?** **תלמוד לומר: "כבש ... כבש"**²²⁶ (שמות כט, לט; במדבר כח, ד) **ריבה.** **ולמצוה הכי נמי דבעינן!**

ההוא מיבעי ליה לכדתניא:

"שנים ליום" (שמות כט, לח) - **כנגד היום, אתה אומר כנגד היום, או אינו אלא חובת היום?** **כשהוא אומר: "את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבנים"** (במדבר כח, ד).

²²¹ ואת תהיה תורת המצורע

²²² וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהרות ועץ ארו ושני תולעת ואזב.

²²³ וצוה הכהן ושחט את-הצפור האחת אל-כלי-חרש על-מים חיים.

²²⁴ את-הצפור החיה יקח אתה ואת-עץ הארו ואת-שני התולעת ואת-האזב וטבל אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור השחטה על המים החיים כבשים בני שנה שנים ליום תמיד \ ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו ליהוה כבשים בני-שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד.

²²⁶ את-הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבנים \ את-הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבנים

רפ"י

על קרן מערבית צפונית. של מזבח שהשמש באה מן המזרח לפיכך מושכו השוחט לצד מערב להרחיקו מן כותל המזרח בכל יכולת מפני שהכתלים גבוהים והחמה שחרית בשיפולו של רקיע וצל הכותל עומד כנגדה וצפונית משום דקדשי קדשים שחיתתן על ירך המזבח צפונה ושם היה בית המטבחים והטבעות קבועות ברצפה לתת ראש הבהמה לתוכן והן עשרים וארבעה כמנין המשמרות ומקומן עשרים וארבע אמות על עשרים וארבע קבועות בששה סדרים:

על טבעת שניה. לא בטבעת שאצל המזבח אלא בשניה לה המשוכה לצד צפון מפני השוחט וצואר הבהמה באלכסון לצד מזרחית צפונית שמשם השמש באה שחרית וטעמא דטבעת שניה לא ידענא ואני שמעתי כדי שתהא הראשונה מסייעתו להאחז בה רגלי הבהמה שלא תהפך ושל בין הערבים שהחמה באה מן המערב מושך עצמו לצד מזרח בכל יכולת מפניו למערב דרום באלכסון שזריחת החמה באה משם:

ומוספין של שבת. שנאמר בהם שני כבשים ודאי שנים שוים לעיכובא מדלא הדר כתב בהו אחד לרבות אע"פ שאינן שוין להכשיר כך שמעתי וקשיא לי עיכובא מנלן ונראה בעיני דהכי גרס מוספין ודאי שנים למצוה מצותן להיות שוין ולא גרסי מדלא כתיב אחד אחד ושיטתא דתלמידי תרביצאי היא:

הרי חובת היום אמור,
ומה אני מקיים "שנים ליום"?
בנגד היום.
ביצד?

תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית, על טבעת שניה.
של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית, על טבעת שניה."

מוספין של שבת, ודאי צריכין שיהיו שניהן שוין.

202. סב, ב - סג, א

רס"י

שני שעירי יום הכפורים. שמשלקחן הם קדושים שהרי מתרומת הלשכה באו ושחטן בחוץ לעזרה:

חייב על שניהן. משום שחוטאי חוץ ולקמן פריך קודם הגרלה למאי חזו בפנים וכיון דלא חזו אמאי חייב הא ראוי לפתח אהל מועד בעינן דכתיב (ויקרא יז) בשחוטאי חוץ ואל פתח אהל מועד לא הביאו:

ופטור על של עזאזל. דלא חזי להקריב בפנים:

לשעיר הנעשה בחוץ. כל אחד היה ראוי להקריבו לחטאת המוסף של יום הכפורים האמורה בפרשת פנחס:

ומאי שנה לשעיר הנעשה בפנים דלא. חזי משום דמחוסר הגרלה:

לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזו. דמחסרי כל מעשה עבודת היום של מתן דמי פר ושעיר וחפינת הקטרת והקטרתה הראוין ליקדם למוספין:

אין מחוסר זמן לבו ביום. לענין שעיר החיצון אין כאן חסרון מעשה בגופו אלא חסרון זמן שעדיין לא הגיע זמן המוספין וזמן הראוי לבו ביום אין זה חסרון זמן אבל הגרלה אע"י דלאו מעשה בגופן היא דהא אמרן עליית גורל מתוך קלפי היא מעכבת אבל הנחה אינה מעכבת אפילו הכי הואיל ומצוה האמורה בהן היא כמחוסר מעשה דמי:

השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי. ואע"י דלאו מעשה בגופן הוא דאי לאו דחזו לשעיר המוסף לא היה מתחייב על שחיטתן בחוץ:

הא דאמר שמואל וכו'. ומחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ואע"י דלאו מעשה בגופן של שלמים הוא הואיל ובהן נאמר הוי כמעשה בגופן:

ומי אית ליה לרב חסדא הואיל. לחייב על קרבן שאינו ראוי לשם מה שהופרש בפנים ושחטו בחוץ דנימא חייב משום הואיל וראוי לשם קרבן אחר:

לשמו פטור. דאינו ראוי לשמו בפנים:

שלא לשמו. אלא לשם שלמים חייב דראוי הוא לשם שלמים בפנים: הכי גרסיי טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי נימא וכו':

בעי עקירה. אינו ראוי בפנים לשלמים אלא אם כן עקר שם פסח ממנו בשחיטתו הלכך לאו מתקבל בפנים הוא כל כמה דלא עקירה:

האי לא בעי עקירה. ואע"י שלקחו לשם שעיר הנעשה בפנים זה חטאת וזה חטאת שניהן שוין בשמותיהן:

מתני להו בדרבה. הני תרתי שמעתתא דרב חסדא הא דאמר לעיל הואיל וראוין לשעיר הנעשה בחוץ והא דאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה וכו' מתני לה בדרבה דרבה דאמרניהו:

תנו רבנן:

"שני שעירי יום הכפורים ששחטן בחוץ,

עד שלא הגריל עליהן - חייב על שניהם.

משגריל עליהן - חייב על של שם, ופטור על של עזאזל".

"עד שלא הגריל עליהן חייב על שניהם".

למאי חזו?

אמר רב חסדא:

הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ.

ומאי שנה לשעיר הנעשה בפנים דלא, דמחוסר הגרלה,

לשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחסרי עבודת היום!

קסבר רב חסדא:

אין מחוסר זמן לבו ביום.

אמר רבינא:

השתא דאמר רב חסדא: מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי,

הא דאמר רב יהודה אמר שמואל:

שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין,

שנאמר: "ושחטו פתח אהל מועד" (ויקרא ג, ב) - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול.

סג, א

שחטן בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פטור.

מאי טעמא?

מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי.

ומי אית ליה לרב חסדא, 'הואיל'!?

והאמר רב חסדא:

פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה,

לשמו - פטור,

שלא לשמו - חייב.

טעמא דשלא לשמו, הא סתמא - לשמו הוא ופטור.

ואמאי? לימא 'הואיל' וראוי שלא לשמו בפנים!

הכי השתא!?

התם - בעי עקירה,

האי - לא בעי עקירה.

רבה בר שמי מתני להו בדרבה,

וקשיא ליה דרבה אדרבה.

ומשני כדשנינו.

203. סג, א

רש"י

פסח ששחטו בחוץ. גרס בכולה:
עקירת חוץ. עקירת שם בשחיטת חוץ לא שמה עקירה אם הכשיר הכתוב פסח בשאר ימות השנה בשלמים לא הכשירו אלא בפנים ובעקירת השם אבל בחוץ לעולם שמו עליו:
חייב. עליו משום הואיל וראוי שלא לשמו בפנים:
והא תנן. במסכת זבחים:
מחוסר זמן. פטור על שחיטת חוץ בין שהוא מחוסר זמן בגופו בין שהוא מחוסר זמן בבעלים בגופו כגון בתוך שמונה ללידתו:
ואיזהו מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה וכו'. שיש זמן להבאת קרבנותיהם לסוף ספירת שבעה והיולדת לסוף מלאת ימי טהרה:
שהקריבו. לפני הזמן חטאתן ואשמן בחוץ פטורין שאינן מתקבלים בפנים לא לחובה ולא לנדבה לחובה משום דלא מטא זימניהו ולנדבה שאין חטאת ואשם בא לנדבה והאי אשם במצורע הוא דאילו בזב וזבה ויולדת ליכא אשם:
עולותיהן ושלמיהם חייבין. שעולה ושלמים באים נדבה ומתקבלין נדבה בפנים ובמסכת זבחים פרכינן והני בני שלמים נינהו ומשנינן תני נזיר בהדיהו ואף מצורע לא שנינו במשנה ופרכינן התם הני בני אשמות נינהו ומשנינן תני מצורע בהדיהו:
ואמר רב חלקיה לא שנו. דאשם בחוץ מחוסר זמן בבעלים פטור אלא לשמו דאינו ראוי לשמו בפנים אבל שלא לשמו כגון לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן ראוי לפנים כיוצא בו בפנים דכל הזבחים שזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן:
ואמאי. לשמו פטור לימא הואיל כדקאמרת:
שלמים. הוה סתמיה בלא עקירה ומקראי ילפינן לה במסכת פסחים ובפ"ק דזבחים:
רב אשי מתני חייב. בהא דכי אתא רבין:
ורב ירמיה מתני פטור. בין לשמו בין שלא לשמו כרב דימי:
ופליגא דרב חלקיה. דאמר עקירת חוץ שמה עקירה:

כי אתא רב דימי, אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן:
 פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה,
 בין לשמו בין שלא לשמו - פטור.

אמר רב דימי:

אמריתה לשמעטא קמיה דרבי ירמיה:
 בשלמא לשמו, דהא לא חזי ליה.
 אלא שלא לשמו אמאי? הא חזי שלא לשמו בפנים!
 ואמר לי: עקירת חוץ לאו שמה עקירה.

כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן:

פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה,
 בין לשמו בין שלא לשמו - חייב.

ואפילו לשמו?

והתנן:

"מחוסר זמן,

בין בגופו, בין בבעלים.

ואיזהו מחוסר זמן בבעלים?

הזב והזבה והיולדת והמצורע שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ - פטורין,

עולותיהן ושלמיהן בחוץ - חייבין" (זבחים ק"ב).

ואמר רב חלקיה בר טובי:

לא שנו אלא לשמו,

אבל שלא לשמו - חייב.

לשמו מיהא פטור,

אמאי? נימא: הואיל וראוין שלא לשמו בפנים!

הכי השתא!?

התם - בעי עקירה.

הכא - פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו.

רב אשי מתני: חייב, כדאמרין.

רב ירמיה מדפתי מתני: פטור,

קסבר: פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה,

ועקירת חוץ - לאו שמה עקירה.

ופליגא דרב חלקיה בר טובי.

204. סג, א

רפ"י

אי קרבן שומע אני וכו'. רישא דברייתא בתורת כהנים הכי איתא יכול השוחט חולין בפנים יהא חייב ודין הוא וכו' ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין אי קרבן שומע אני וכו' כלומר או אינו אומר קרבן להוציא את החולין בפנים אלא להביא קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב שהרי אף הם נקראו קרבן כענין שנאמר ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא והא ודאי בדק הבית הוא:

הראוי לפתח וגו'. וקדשי בדק הבית לא היו עתידיים לבא לפתח אהל מועד ואני שמעתי שאינן ראויין לפתח אהל מועד שסתם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן דאמר מר (תמורה דף ז:): המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה וא"א להעמידה כן במקומה במס' זבחים:

ולא אוציא פרת חטאת. לא גרסינן שאף היא אינה ראויה לבא לאהל מועד אלא ולא אוציא שעיר המשתלח שהוא ראוי לבא לאהל מועד להגריל ולהתוודות עליו הכי מפרש לה בזבחים:

ולה' להוציא הוא. בשעיר המשתלח שהוא ראוי לבא בתמיה:

אלו אישים. שלא יתן מהן על אש של מערכה:

מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן ת"ל קרבן. ומשעת הקדשו קרוי קרבן:

התם דאל פתח לרבות. שעיר המשתלח דלא ממעט מאל פתח שהרי ראוי לבא אל פתח:

לה' להוציא. אתא דאילו לרבות לא איצטריך וכי אתא להוציא אתא ולמדרש מי שמיוחדין לשם יצא זה שאינו מיוחד:

הכא דאשה משמע להוציא. שעיר המשתלח שהרי אינו עולה לאשים:

לה' לרבות. אתא ולמדרש לה' כל דלה':

והא אין הגורל קובע. לשם אלא את הראוי לשם וכיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם א"א להיות אחד מהן מחוסר זמן:

חנן המצרי היא. דלית ליה הגרלה משגרייל ומת אחד מהן הלכך כשמת שעיר המשתלח ומביא אחר שלא בהגרלה הוצרך ללמד מן המקרא שלא יביא מחוסר זמן:

אפי' דם. של שעיר הפנימי בכוס שכבר נשחט ומת המשתלח מביא חבירו מן השוק: **ומזויג.** לדם ומשלחו:

אמר מר:

"משהגריל עליהן,

חייב על של שם,

ופטור על של עזאזל".

תנו רבנן:

"איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה, או אשר ישחט מחוץ למחנה.

ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה" (ויקרא י"ז ד-ט).

אי "קרבן", שומע אני אפילו קדשי בדק הבית נקראו קרבן.

בענין שנאמר: "ונקרב את קרבן ה'"²²⁷ (במדבר לא, ג),

תלמוד לומר: "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" (ויקרא י"ז, ד),

כל הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו בחוץ,

כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו בחוץ.

אוציא אלו שאין ראויין לפתח אהל מועד,

ולא אוציא פרת חטאת ושעיר המשתלח שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד,

תלמוד לומר: "לה" מי שמיוחדין לה',

יצאו אלה שאין מיוחדין לשם".

ו"לה" להוציא?

ורמינהו:

"ירצה לקרבן אשה לה"²²⁹ (ויקרא כב, כז) - אלו אישים,

מנין שלא יקדישנו מחוסר זמן?

תלמוד לומר: "קרבן".

"לה" - לרבות שעיר המשתלח!"

אמר רבא:

התם - מענינא דקרא,

והקא - מענינא דקרא.

התם - ד'אל פתח" - לרבות, "לה" - להוציא.

הקא - ד'אשה" - להוציא, "לה" - לרבות.

טעמא דרבי רחמנא,

הא לא רבי - הוה אמינא: שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן.

והא אין הגורל קובע לה' אלא בראוי לשם!

אמר רב יוסף:

הא מני?

חנן המצרי היא,

דתניא:

"חנן המצרי אומר:

אפילו דם בכוס,

מביא חבירו ומזווג לו".

²²⁷ איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה. ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן

ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו

²²⁸ ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעהדה וצמיד טבעת עגיל וכומז

²²⁹ שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה'

רש"י

דלית ליה דחויין. דלית ליה שיהא הדם דחוי בשביל חבירו שמת לומר ישפך הדם כדקאמר רבי יהודה במתניי מת המשתלח ישפך הדם:

דילמא מייתי ומגריל. וירעה אותו שיפול עליו גורל של שם ויתכפר בדם של ראשון ולעולם שנים צריך להביא ומגריל ואכתי פשיטא דמחוסר זמן לא דאין גורל קובע אלא בראוי לשם:

רבינא אמר. כי איצטריך קרא דמחוסר זמן כגון שהומם המשתלח משהגריל עליו וחיללו על אחר וזה אין צריך להגריל שהרי מכח הראשון בא:

ואשה לא תתנו וגו'. בבעלי מומין כתיב:

מקצתן. כזית מהן:

רבא אמר. מחוסר זמן דאיצטריך קרא לשעיר המשתלח כגון שהיה לו למי שמוכרן לציבור חולה בתוך ביתו שמוותר לחלל עליו יום הכפורים ושחט את אמו של שעיר שנעשה מחוסר זמן משום אותו ואת בנו לאחר שהגריל עליו:

מי אסיר. להוליכו לצוק משום אותו ואת בנו:

אימר דשמעת ליה לחנו המצרי דלית ליה דחויין, דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה? דילמא מייתי ומגריל!

אלא אמר רב יוסף:

הא מני?

רבי שמעון היא.

דתניא:

"מת אחד מהן - מביא חבירו שלא בהגרלה, דברי רבי שמעון".

רבינא אמר:

כגון שהומם וחיללו על אחר.

ומנא תימרא דפסיל ביה מומא?

דתניא:

"ואשה לא תתנו מהם"²³⁰ (ויקרא כב, כב) - אלו החלבים.

אין לי אלא כולן, מקצתן מניין?

תלמוד לומר: **"מהם"**.

"המזבח" - זו זריקת דמים.

"לה" - לרבות שעיר המשתלח.

ואיצטריך למיכתב בעל מום,

ואיצטריך למיכתב מחוסר זמן.

דאי כתב רחמנא: מחוסר זמן, משום דלא מטי זמניה,

אבל בעל מום דמטי זמניה - אימא לא.

ואי כתב רחמנא: בעל מום משום דמאיס,

אבל מחוסר זמן דלא מאיס - אימא לא.

צריכא.

סד, רבא אמר:

כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו, ושחט אמו ביום הכפורים.

וכי האי גוונא מי אסיר!?

"לא תשחטו"²³¹ (ויקרא כב, כח) אמר רחמנא,

והא לאו שחיטה היא!

הא אמרי במערבא:

דחייתו לצוק זו היא שחיטתו.

²³⁰ עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא תקריבו אלה לה' ואשה לא תתנו מהם על המזבח לה'

²³¹ לא תשחטו ביום אחד

רש"י

אין נדחין. אם אירעה להם שעת פסול עדיין יכולין להתקן כשיזדווג לו אחר ולא אמרי' הואיל ונדחה ידחה אלא בשחוטין כגון מת המשתלח ישפך הדם:

205. סד, א - סה, א

"אם של שם מת:

זה שעלה עליו [הגורל לשם - יתקיים תחתיו"].

אמר רב:

שני, שבזוג ראשון - יקרב, שני שבזוג שני - ירעה.

רבי יוחנן אמר:

שני שבזוג ראשון - ירעה, שני שבזוג שני - יקרב.

במאי קא מיפלגי?

רב סבר:

בעלי חיים אינו נידחין.

ורבי יוחנן סבר:

בעלי חיים נידחין.

מאי טעמא דרב?

דיליף ממחוסר זמן.

מחוסר זמן, לאו אף על גב דהשתא לא חזי, כי הדר מיחזי שפיר דמי? הכא נמי לא שניא.

מי דמי?!

התם - לא איתחזי כלל,

הכא - נראה ונדחה.

אלא היינו טעמא דרב,

דיליף מבעל מום עובר.

בעל מום עובר, לאו אף על גב דלא חזי השתא, כי הדר מיחזי שפיר דמי, הכא נמי לא שניא.

והתם מנא לן?

דכתיב: "כי משחתם בהם מום בם"²³² (ויקרא כב, כה),

"מום בם" - הוא דלא ירצו,

הא עבר מומן - ירצו.

ורבי יוחנן?

מיעט רחמנא "בהם",

הם הוא דכי עבר מומן ירצו,

הא כל דחויין, הואיל ונדחו נדחו.

ורב?

ההוא "בהם" - בעינייהו הוא דלא מירצו,

²³² כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם

הא על ידי תערוכות מירצו.

כ"י

הא על ידי תערוכות ירצו. כרבי אליעזר: **איברים**. של עולה תמימה שנתערבו בהן איברי בעלת מום אחת: **אם קרב הראש של אחד מהן.** קודם שהרגישו בדבר: **יקריבו כל הראשין כולן.** ותולין האיסור באותו שקרב כבר ותלין לקולא דהואיל ונתערבו אין כאן ספק איסור דאורייתא למיזל לחומרא דלא הזהירה תורה עליהן אלא כשהן בעצמן שנאמר בהם כי משחתם בהם מום בם כי איתנהו בעינייהו: **מבס בהם.** מדמצי למיכתב בם וכתב בהם: **בעידנא דאיתחזאי קמייתא לא איתחזאי בתרייתא.** אבל האי לא איתחזי קמא עד דאיתחזי בתרא שאף על פי שהגריל עליו אינו ראוי לישחט עד לאחר מתן דם הפר ובתוך כך מת חבירו והביאו שנים והגרילו עליהן וכשהגיע זמן שחיטת השעיר כבר זה האחרון עומד: **אלא רבי יוסי דפסח.** דהא הכא לא איתחזאי קמא עד דאתחזאי בתרא שהרי אין זמן שחיטת פסח אלא לאחר חצות וקודם לכן אבד ראשון והופרש שני ונמצא ראשון והרי שניהן עומדים כשהגיע זמן שחיטה ואפילו הכי קאמר רבי יוסי מצוה בראשון:

כדתנן:

"איברים תמימים באיברים בעלי מומין.

רבי אליעזר אומר:

אם קרב הראש של אחד מהן - יקריבו כל הראשין כולן.

נרעיו של אחד מהן - יקריבו כל הפרעיים כולן.

וחכמים אומרים:

אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן - יצא לבית השריפה" (זבחים עז:).

ואידך?

נפקא ליה מ"בם" "בהם".

ואידך?

"בם" "בהם" - לא דריש.

ולרב, נהי נמי דבעלי חיים אינן נדחין,

אי בעי האי נקריב, ואי בעי האי נקריב!

אמר רבא:

רב סבר לה פרבי יוסי דאמר: מצוה בראשון.

הי רבי יוסי?

אי נימא רבי יוסי דקופות,

דתנן:

"שלוש קופות של שלש שלש סאין, שבהן תורמין את הלשכה,

וכתוב עליהן: אלף בית גימל" (שקלים ג, ב).

ותניא:

"אמר רבי יוסי:

למה כתוב עליהן אלף בית גימל?

לידע איזה מהן נתרמה ראשון - להביא הימנה ראשון, שמצוה בראשון".

דילמא שאני התם?

דבעידנא דאתחזי קמייתא לא אתחזי בתרייתא.

אלא רבי יוסי דפסח.

דתניא:

"המפריש פסחו ואבד,

והפריש אחר תחתינו,

ואחר כך נמצא הראשון, והרי שניהן עומדיו, איזה מהן שידצה יקרב,

דברי חכמים.

רבי יוסי אומר:

מצוה בראשון.

ואם היה השני מובחר ממנו יביאנו". סד,ב

אמר רבא:

דיקא מתניתין פוותיה דרב,

וכרייתא פוותיה דרבי יוחנן.

"מתניתין פוותיה דרב,

ר"ט

יתקיים תחתיו. אינו נותן תמורה אלא לזה שמת אבל לחי אינו נותן תמורה להפסל הוא ולבא זה תחתיו : **כדקאי קאי.** בקדושתיה ולא אמרינן ידחה : **שני איני יודע וכו'.** אמתני קאי שני ששינונו עליו ירעה איני יודע וכו' : **הכי גריסינן ולא שחבירו מת.** ולא זה שמת חבירו : **יעמד חי ולא שכבר עמד.** ונדחה על ידי מיתת חבירו ועכשיו הוא בא לחזור ולעמוד יעמד חי עמידה אחת ולא שתי עמידות :

ימות המשתלח. אלמא בעלי חיים נדחין : **כי קאמר אליבא דרבנן.** מדקאמר ר' יהודה ועוד לאשמועינן דבעלי חיים נדחין מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי שני שבזוג ראשון קרב דבעלי חיים אין נדחין ושני שבזוג שני ירעה שאין חטאת צבור מתה ואתא לאיפלוגי עלייהו בתרתי דקא אמריתו אין חטאת צבור מתה אני אומר תמות ועוד לא בזה שאמרתם עליו ירעה אני אומר ימות אלא הוא יקרב ושני שבזוג ראשון ימות :

בשלמא לרב בהא פליגי רבי יהודה ורבנן. בהאי ועוד דסיפא :

אלא לרבי יוחנן. דאמר רבנן נמי בשני שבזוג ראשון אמרו ירעה במאי פליג ר' יהודה עלייהו בהך סיפא דקתני ועוד :

בשלמא לר' יוחנן. דאמר ירעה דמתניתין אשני שבזוג ראשון קאמר משכחת לה דאילו דיחיד כי האי גוונא תמות משום חטאת שכפרו בעליה :

כדרכי אבא. דאמר במסכת תמורה (דף כג.) גבי פלוגתא דרבי ורבנן שנחלקו במפריש חטאתו ונאבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות דקאמר ר' מתכפר באחת מהן והשניה תמות וחכמים אומרים אין חטאת שכפרו בעליה מתה אלא שנמצאת לאחר שכפרו הבעלים אבל נמצא קודם כפרה ולאחר הפרשה רועה ואמר ר' אבא עליה הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה דהיינו שניה שהופרש אחרון אבודה מתה שכך נאמרה הלכה למשה מסיני חטאת שאבדה ונתכפרו בעליה באחרת הראשונה מתה לא נחלקו אלא שנתכפר בראשונה והשניה עומדת ובהא פליגי רבי סבר מפריש לצורך תשלומי אבוד כאבוד דמי ורבנן סברי לאו כאבוד דמי וגבי מתניתין דהכא בשלמא לר' יוחנן דאמר שני שבזוג ראשון קתני מתניתין ירעה היינו דיהיב טעמא משום דאין חטאת צבור מתה הא דיחיד תמות דהוה ליה נתכפר בשאינה אבודה והדחיה קיימת והכל מודים שמתה :

אלא לרב. דאמר בשני שבזוג שני קתני מתני דירעה ובראשון שנדחה יתכפר אמאי הא דיחיד תמות לא מיבעי לרבנן דלא מתה דהא נתכפר בדחוייה ואינהו אמרי מפריש לאבוד לאו כאבוד דמי אלא אפי' לר' לא מתה שהרי לא הופרש לתשלומי אבוד שהרי מתחילה היה ראשון קיים ובשביל המשתלח שמת הוצרך להביא שנים וכיון דאין בעלי חיון נדחין מעיקרא אי בעי האי מקריב והוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות שאם יאבד אחד מהן יקריב את חבירו : **ואמר ר' אושעיא.** שני ירעה אפי' לרבי שהרי לא הופרש לאיבוד :

כיון. דמצוה בראשון מעיקרא כי אפרשינן להאי שני אדעתא דאיבוד אפרשינן ולא גרע ממפריש לאבוד ומתני רבי היא והכי אמרינן במסכת תמורה דרב כרבי מוקי לה למתני :

תנן רבי יהודה אומר תמות. קס"ד בההיא דקאמרי רבנן ירעה אמר רבי יהודה תמות ועל כרחך לרבי יהודה בעלי חיים נדחין כדקתני נשפך הדם ימות המשתלח :

בשלמא לרבי יוחנן דאמר בשני שבזוג ראשון. תנן ירעה ואמר רבי יהודה עליה תמות מיכפר בשני שבזוג שני :

אלא לרב. דאמר ירעה דמתני בשני שבזוג שני תנן ועליה אמר רבי יהודה תמות :

במאי מיכפר. דאילו בראשון לר' יהודה לא מיכפר דהאמר בעלי חיון נדחין :

מי סברת וכו' אשני שבזוג ראשון קאי. ובתרתני פליג כדפרישית לעיל :

דקתני: **"אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם - יתקיים תחתיו."** ואידך כדקאי קאי.

ברייטא כוותיה דרבי יוחנן,
דקתני: **"שני"** - איני יודע אם שני שבזוג ראשון אם שני שבזוג שני,
כשהוא אומר **"יעמד חי"** - ולא שחבירו מת.

מאי משמע?

"יעמד חי" - ולא שחביר עמד.

תנן:

"ועוד אמר רבי יהודה:

נשפך הדם - ימות המשתלח,

מת המשתלח - ישפך הדם."

בשלמא רבי יוחנן דאמר בעלי חיים נדחין, משום הכי ימות המשתלח.
אלא לרב, דאמר בעלי חיים אינן נדחין אמאי ימות המשתלח?

אמר לך רב:

אליבא דרבי יהודה לא קא אמינא,

כי אמינא אליבא דרבנן.

בשלמא לרב, בהא פליגי רבי יהודה ורבנן.

אלא לרבי יוחנן - במאי פליגי?

אמר רבא:

הא אמרינן: דייקא מתניתין כוותיה.

תנן:

"שאיין חטאת צבור מתה."

הא דיחיד כי האי גוונא מתה.

בשלמא לרבי יוחנן כדרבי אבא אמר רב.

דאמר רבי אבא אמר רב:

סה א הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה, אבודה מתה.

אלא לרב, הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות,

ואמר רבי אושעיא: הפריש שתי חטאות לאחריות, מתכפר באחת מהם, והשניה ת

פיון דאמר רבא:

רב סבר לה פרבי יוסי,

דאמר: מצוה בראשון, מעיקרא כמפריש לאיבוד דמי.

תנן:

"רבי יהודה אומר:

תמות."

בשלמא רבי יוחנן דאמר: שני שבזוג ראשון ירעה,

לרבי יהודה ימות,

מתכפר בשני שבזוג שני.

אלא לרב דאמר: שני שבזוג שני ירעה,

לרבי יהודה ימות,

לרבי יהודה במאי מיכפר?

מי סברת רבי יהודה אשני שבזוג שני קאי?

רבי יהודה אשני שבזוג ראשון קאי.

רס"י

ואיכא דמותיב הכי. הך תיובתא קמייטא דאותיבנא לעיל ועוד אמר רבי יהודה וכו' דאותיבנא לעיל לרב איכא דמותיב לה מעיקרא לרבי יוחנן והכי מותיב לה:

בשלמא לרב. דאמר לתנא קמא בעלי חין אין נדחין ובשני שבזוג שני קאמר ירעה ורבי יהודה לאו עליה קאמר ימות היינו דהדר קאמר ועוד לאשמועינן דבעלי חין נדחין סבירא ליה ותמות דקאמר ברישא לאו אההוא דאמרי רבנן ירעה קאי ובתרתיה אתא לאפלוגי ברישא פליג אחטאת צבור דקאמרי רבנן ירעה ואמר [רבי יהודה] ימות וסיפא מיפליג בבעלי חין דקאמרי רבנן אין נדחין ויתכפר בראשון ואתא איהו למימר הוא ימות והשני יקרב:

אלא לרבי יוחנן מאי ועוד. הא רבנן נמי אמרי ראשון ידחה: **קשיא.** כדאמרן: דיקא מתני' כוותיה דרב:

ואיכא דקא מותיב הכי:

"ועוד אמר רבי יהודה:

נשפך הדם - ימות המשלח,

מת המשלח - ישפך הדם."

בשלמא לרב, רישא - פליגי בחטאת צבור,

וסיפא - פליגי בבעלי חיים

אלא לרבי יוחנן מאי "ועוד"?

קשיא.

206. סה, א

רס"י

בשלמא נשפך הדם ימות
 המשתלח דלא איתעביד
 מצותיה. דדם וחוקה בדברים
 הנעשים בבגדי לבן כתיבא
 וצריך להביא דם אחר ואי
 אפשר בלא הגרלה וכיון דאית
 ליה בעלי חיים נדחים ימות
 המשתלח הראשון:
 אלא מת המשתלח. למה לו
 תשלומין שאתה מזקיקו לו
 להביא שנים ולהגריל ולשפוך
 דם הראשון הא איתעביד
 מצותיה דשעיר המשתלח כל
 דבר המעכב בו אינו אלא הגרלה
 בלבד לקבוע גורל של שם על
 שלו דהא שמעי ליה לרי' יהודה
 דאמר לא התודה כשר וכל שכן
 דשילוח דלא מעכב לדברי הכל
 דכי כתיב חוקה אדברים
 שהכהן עושה בבגדי לבן ולא על
 דברים הנעשים עיי' איש עתי:
 להיות חי. שלא ימות עד שעת
 מתן דמו של חבירו הא אם מת
 קודם לכן אין כפרת הדם כלום
 לכך צריך תשלומין ובלא הגרלה
 אי אפשר וזקוק לשנים וראשון
 ידחה דהכל מודין בשחוטין
 שנדחין:

"וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
 נִשְׁפָּךְ הַדָּם - יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח.
 [מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח - יִשְׁפָּךְ הַדָּם]."

בשלמא "נִשְׁפָּךְ הַדָּם יָמוּת הַמִּשְׁתַּלַּח" דַּאֲכַתִּי לָא אִיתְעַבִּיד מִצְוֹתֶיהָ.
 אָלָא אִם "מֵת הַמִּשְׁתַּלַּח" אִמַּאי "יִשְׁפָּךְ הַדָּם"? הָא אִיתְעַבִּיד לִיהּ מִצְוֹתֶיהָ!

אָמַר רַבִּי רַבִּי יְנָאי:
 אָמַר קָרָא: "יַעֲמֵד חַי לְפָנַי ה' לְכַפֵּר"²³³ (ויקרא טז, י'),
 עַד מָתַי יְהֵא זְקוּק לְהִיּוֹת חַי עַד שְׁעַת מִתְּן דְּמִים שְׁל חֲבִירוֹ.

²³³ והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדברה

207. סה, א - סו, א

רס"י

בני העיר ששלחו. ע"י שליח שקליהן לירושלים למקדש: **אם נתרמה תרומה**. ג' קופות קודם שנודע שאבדו: **נשבעין**. השלוחין שבעות שומרין לגזברין שהרי ההפסד להקדש שאין הבעלים חייבים לשקול עוד (דתנן) (כתובות דף קח.) תורמין על האבוד שלא נודע:

ואם לאו. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של בעלים לפיכך נשבעין לבני העיר:

נמצאו. קאי אאבדו: **החזירום הגנבים**. קאי אנגנבו: **ואין עולין להם**. לבעלים וצריכין לשקול לשנה הבאה: **חובות של שנה זו**. שהופרשו לחובת שנה זו:

שעירי ע"ז. צבור שחטאו בע"ז בהוראת ב"ד מביאין פר לעולה ושעיר לחטאת:

והפריש אחרים תחתיהן. ונמצאו הראשונים:

כולן ימותו. ולא אמרינן יקרבו לשנה הבאה:

קרבנות צבור. הבאין מתרומת הלשכה קאמרת:

שאני קרבנות צבור. מראש חדש ניסן ואילך אין באין מן הישנה:

כדרבי טבי: במסכת ר"ה [דף ז.]:

חדש בחדשו: לחדשי חידושין יתירי כתיבי לדרשה לומר לך יש חדש שאתה צריך לחדש הקרבנות ולהביאם מתרומה חדשה וגמר שנה שנה מניסן דכתיב ראשון הוא לכם וגוי:

התינח שעיר. דאתי מתרומת הלשכה:

מצוה היא. ולא עיכוב: **אין גורל**. של שנה זו קובע לשם שנה אחרת:

תנן התם:

"בני העיר ששלחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו,

אם נתרמה תרומה - נשבעין לגזברין,

ואם לאו - נשבעין לבני העיר, ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן.

נמצאו או שהחזירום הגנבים -

אלו ואלו שקלים הם,

אבל אין עולין להן לשנה הבאה" (שקלים ב, א).

תנו רבנן²³⁴:

"רבי יהודה אומר:

עולין להן לשנה הבאה".

מאי טעמיה דרבי יהודה?

אמר רבא:

קסבר רבי יהודה: חובות של שנה זו קריבות לשנה הבאה.

איתיביה אביי:

"פר ושעיר של יום הנפורים שאבדו, והפריש אחרים תחתיהן,

וכן שעירי עבודה זרה שאבדו והפריש אחרים תחתיהן,

כולן - ימותו,

דברי רבי יהודה.

רבי אליעזר ורבי שמעון אומרים:

ירעו עד שיסתאבו וימכרו, ויפלו דמיהם לנדבה,

שאין חטאת צבור מתה!"

אמר ליה:

סה,ב קרבנות צבור קא אמרת?!

שאני קרבנות צבור, כדרבי טבי אמר רבי יאשיה.

דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה:

אמר קרא: "זאת עלת חדש בחדשו" (במדבר כח, יד),

אמרה תורה: חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה.

הא תינח שעיר,

פר - מאי איכא למימר?

גזירה פר אטו שעיר.

ומשום גזירה ימותו?!

ועוד:

הא דרבי טבי אמר רבי יאשיה גופה מצוה היא.

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

קרבנות צבור הבאין באחד בניסן - מצוה להביא מן החדש,

ואם הביא מן הישן - יצא, אלא שחסר מצוה!

אלא, אמר רבי זירא:

לפי שאין הגורל קובע משנה לחברתה.

ונתי, ונגריל?

גזירה שפא יאמרו: הגורל קובע משנה לחברתה.

הא תינח שיער,
פר - מאי איכא למימר?

גזירה פר אטו שיער.

ומשום גזירה ימותו!?

אמורה רבנן קמיה דאביי:
גזירה משום חטאת שמתו בעליה.

הא תינח פר,
שיער - מאי איכא למימר?

גזירה שיער אטו פר.

ומשום גזירה ימותו!?

אלא: גזירה משום חטאת שעברה שנתה.

גזירה! היא גופה חטאת שעברה שנתה היא!

הא לא קשיא: כרבי.
דתניא:

"שנה תמימה"²³⁵ (ויקרא כה, ל) -

מונה שלש מאות וששים וחמשה יום במנין ימות החמה,

דברי רבי,

וחכמים אומרים:

מונה שנים עשר חדש מיום ליום.

ואם נתעברה - נתעברה למוכר."

סו,א

התינח שיער, פר - מאי איכא למימר?
גזירה פר אטו שיער.

ומשום גזירה ימותו!?

ועוד,

חטאת שעברה שנתה לרעהי אזלא!

דאמר ריש לקיש: חטאת שעברה שנתה, רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות, ורועה.

אלא אמר רבא:

גזירה משום תקלה.

דתניא:

"אין מקדישין ואין מעריכין, ואין מחרימין,

בזמן הזה.

ואם הקדיש והעריך והחרים,

רפ"י

ומשום גזירה ימותו. בתמיה דיו
אם ירעה:

משום חטאת שמתו בעליה.
שפא ימות הכהן בשנה זו:

אלא גזירה משום חטאת
שעברה שנתה. שפא עד יום
הכפורים הבא תעבור שנה על
השיער הזה משנולד וקיימא לן
בכל שיערי חטאת שפסולין
לאחר שנה דתניא בתורת כהנים
גבי חטאת יחיד תורה אחת
יהיה לכם וגוי הרי כל התורה
כולה כע"ז מה חטאת ע"ז בת
שנתה אף כאן בת שנתה כשהוא
אומר יהיה לרבות שיערי רגלים
כשהוא אומר לכם לרבות שיערי
ע"ז לעושה לרבות שיער נשיא:

ופרכין גזירה היא גופה חטאת
שעברה שנתה. מאי גזירה
דקאמרת הא ודאי חטאת
שעברה שנתה היא לשנה
הבאה:

הא לא קשיא. משכחת לה דלא
עברה שנתה כרבי דאמר אין
השנה שלימה מיום הכפורים
ליום הכפורים מפני שאנו מונין
ללבנה ושנת החמה עודפת עליה
אחד עשר יום וצריך אתה ליתן
לכל שנה את עיבורה מה ששנת
החמה יתירה עליה:

דתניא שנה תמימה. האמורה
בבתי ערי חומה להיות חלוטה
ללוקח:

רבי אומר מונה שס"ה ימים.
בין שעברו ב"ד את השנה בין
שלא עיבורה שאין לך למנות
אלא לימות החמה:

וחכמים אומרים. הכל כמו
שישראל מונין י"ב חדש מיום
ליום אם פשוטה היא:

ואם נתעברה נתעברה למוכר.
ולא תחלט עד שיגיע באותו יום
באותו חדש שמכרה לו ולרבי
משכחת לה כגון שהקדישו ביום
שמיני ללידתו בערב יום
הכפורים בשנה פשוטה וכי מטי
יום הכפורים הבא אכתי לא
מלו ליה שס"ה ימים אלא
שס"ד:

פר מאי איכא למימר. שהוא בן
שלש:

רואין אותה. בכל מקום שהיא
כאילו עומדת בבית הקברות
שאין הכהן יכול ליקרב אליה
אבל לא מחטאות המתות היא
אלא שאינה קריבה הלכך רועה
עד שיפול בה מום ותימכר:

משום תקלה. לקמן מפרש מאי
תקלה:

דתנין דחיישינן לתקלה:

אין מקדישין. שום דבר שסתם
הקדש לבדק הבית ואין להן
תקנה:

ואין מחרימין. קסבר סתם
חרמין לבדק הבית ופולגתא
היא במסכת ערכין (דף כח.):

²³⁵ ואם לא יגאל עד מלאות לו שנה תמימה

רש"י

כל רועות. כל הני דאמור רבנן ירעו עד שישתאבו נחוש שמא יקריבם:
והנך דלאו בני הקרבה נינהו. שאר רועות אינן עומדות ליקרב הני עצמן אלא דמיהן:
לא טריד בהו. אינו מהרהר בהקרבתן ומסיח דעתיה מהקרבה דידהו:
הך דבת הקרבה היא. ליוה"כ הבא טריד בהו על הקרבתו ודילמא מקריב לה מקמי יוה"כ:
תנאי היא. איכא דחייש ואיכא דלא חייש:
יקרב בשני. בפסח שני ימכר לטמא ושהיה בדרך רחוקה:
הא רבי. דאמר מפסח לפסח אפשר לו שלא עברה שנתו ואע"פ שהופרש לאחר שמונה ללידתו דאלו מחוסר זמן לא קדיש:
וכן המעות. שהפרישו לפסח אל יקרבו לשנה הבאה ואיכא למאן דאמר יקרבו:

בהמה - תיעקר.
פירות כסות וכלים - ירקבו,
מעוה וכלי מתכות - יוליך הנאה לים המלח.
ואי זה הוא עיקור?
נוצל דלת לפניה, והיא מתה מאליה."

תקלה דמאי?
 אי תקלה דהקרבה - אפילו כל רעיות נמי!
 אי תקלה דגיאה ועבודה - אפילו כל רעיות אחרות נמי!

לעולם תקלה דהקרבה.
 והנך דלאו בני הקרבה נינהו לא טריד בהו.
 הך דבת הקרבה היא, טריד בה.

ותקלה עצמה תנאי היא.

דתנאי חדא:
"פסח שלא קרב בראשון - יקרב בשני.
בשני יקרב לשנה הבאה."

ותנאי אידך:
"לא יקרב."

מאי לאו בתקלה פליגי.

לא, דכולי עלמא לא חיישינן לתקלה,
 והכא בפלוגתא דרבי ורבנן קא מיפלגי,
 ולא קשיא:
 הא - רבי,
 הא - רבנן.

והתנאי:
"וכן המעות!"

אלא לאו שמוע מינה: בתקלה פליגי.

שמוע מינה.

208. סו, א

רש"י

משנה

בא לו אצל שעיר המשתלח, וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר: "אנא השם! חטאו, עוו, פשעו לפניך עמך בית ישראל. אנא השם! כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ופשעו ופשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך לאמר: **"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"** (ויקרא טז, ל).

מתני'
בא לו אצל שעיר. השתא הדר תנא למילתיה לאורויי בסדר העבודה וקאמר דלאחר שגמר כהן גדול מתן דמים של פר ושעיר כדסליק פירקין דהוציאו לו בא לו הכהן אצל שעיר המשתלח במקום שהעמידו שם כנגד בית שילוחו כדאמרן בפי טרף בקלפי (לעיל ד' מא:).
אלא שעשו כהנים קבע. שהרגילו לעשות את הכהנים קבע להיות מוליכים אותו ולא היו בית דין של כהנים מניחין את ישראל להוליכו:
ערסלא. שם האיש:
וכבש. כמין מעלה עשו לו שהוא גבוה ויוצא דרך אותו הכבש חוץ לעזרה וחוץ לעיר כדי שלא יוכלו הבבליים ליגע במשולח לפי שהיו רגילין לתלשו בשערו ואומרים לו טול מהר וצא ואל תשהה עונותינו אצלנו עוד:

והכהנים והעם העומדים בעזרה, נשקו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול, היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם, ואומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

מסרו למי שהיה מוליכו. הכל בשרין להוליכו, אלא שעשו הכהנים הגדולים קבע, ולא היו מניחין את ישראל להוליכו. **אמר רבי יוסי**: מעשה והוליכו ערסלא, וישראל היה.

וכבש עשו לו, מפני הבבליים, שהיו מתלשים בשערו, ואומרים לו: טול וצא טול וצא.

גמרא

ואילו "בני אהרן עם קדושך" - לא קאמר.

מאן תנא?

אמר רבי ירמיה: דלא כרבי יהודה, דאי כרבי יהודה, הא אומר: יש להם פפרה בשעיר המשתלח.

אבוי אמר: אפילו תימא: רבי יהודה, אטו כהנים לאו בכלל "עמך ישראל" נינהו!?

209. סו, א-ב

רפ"י

גמ'
שיהא מזומן. מוכן לכך מאתמול:
עתי אפילו בשבת. עתי בעתו ובמועדו ישתלח ולא יעבור ואפי' בשבת ובטומאה ולקמן מפרש מאי איסור שבת וטומאה שייך בשילוחו דאיצטריך לרבווי:
למאי הלכתא. מה חלול שבת יש שהוצרך להתירו אי משום תחומין דרבנן בעלמא ניהו שגזרו עליהן לאחר מתן תורה:
כמאן. איצטריך לרבווי דלא כרבי נתן דאמר חי נושא את עצמו הוא ואין בו אלא משום שבות ופולוגתא במסכת שבת (דף צד.).
חולה שאני. דהשתא לא נושא את עצמו והנושא מחלל שבת:
זאת אומרת. מדאיצטריך למתני עתי אפילו בשבת איכא למשמע דאין איסור הוצאה ליום הכפורים דאי יום הכפורים כשבת להוצאה למה לי קרא להתיר משאו בשבת הרי כשחל בחול נמי כשבת דמי וקאמר רחמנא ישלחנו. עירוב כדי נסבא אלא דהא בהא תליא דלא תקינו חכמים עירובי חצרות אלא בשביל איסור הוצאה שגזרו מרשות לרשות גזירה משום הוצאה מרשות היחיד לרה"ר:
למאי הלכתא. מה איסור טומאת מקדש או קדשיו יש בשילוחו להוציא לומר שידחה את הטומאה:
נכנס טמא לעזרה. שהכהן מוסרו לו שם:

"מסרו למי שמוליכו".

סו, ב

תנו רבנן:
"איש"²³⁶ (ויקרא טז, כא) - **להבשיר את הזר,**
"עתי" - אפילו מזומן.
"עתי" - ואפילו בשבת,
"עתי" - ואפילו בטומאה."

"איש"²³⁷ (ויקרא טז, כא) - **להבשיר את הזר."**

פשיטא!

מהו דתימא: 'כפרה' כתיבא ביה, קא משמע לן.

"עתי" - ואפילו בשבת."

למאי הלכתא?

אמר רב ששת:
 לומר, שאם היה חולה מרפיבו על כתפו.

כמאן?

דלא כרבי נתן.

דאי רבי נתן, האמר: "חי נושא את עצמו".

אפילו תימא: רבי נתן, חלה שאני.

אמר רפרם:
 זאת אומרת: עירוב והוצאה לשבת, ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים.

"עתי" - ואפילו בטומאה."

למאי הלכתא?

אמר רב ששת:
 לומר שאם נטמא - משלחו, נכנס טמא לעזרה - ומשלחו.

²³⁶ ושילח ביד איש עתי המדברה
²³⁷ ושילח ביד איש עתי המדברה

210. סו, ב

רַק"י

יכול להרכיב אני ואתם. בריא וחזק היה השעיר להרכיב אותי ואתכם עליו לקמן אמרינן שלא היה חפץ להשיב על שאלתם מה שלא שמע מפי רבו :
אהא בשלום אני ואתם. כלומר מה לכם לשאול על זאת לא אני ולא אתם נזקק לשילוחו :
דחפו. לצוק ולא מת מהו שיהא צריך לירד אחריו וימיתנו :
פלוגי מהו לעולם הבא. על אדם אחד שאלוהו מה מעשיו בעיניך ויש פותרים על שלמה בן דוד שאלוהו :
אלא על פלוגי. שמא על אבשלום שאלתוני :
אלא על הרועה. אם מותר להצילו מפי הארי :
ממזר מהו לירש. את אביו :
אמר להם מהו ליבם. אשת אחיו שאלתם אותי :
מהו לסוד את ביתו. בזמן הזה מי אסור מפני צער חורבן הבית : אמר להם לא שאלתוני אלא מהו לסוד את קברו :
לא שהפליגן. והפרישן לדברים אחרים כאדם המתכוין לדחות כשאינו יודע להשיב אלא יודע היה אבל לא אמר דבר שלא שמע מרבו :

"שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
חֵלָה - מֵהוּ שִׁירְכִיבֵהוּ עַל בְּתוּפוֹ?

אָמַר לָהֶם:
יִכּוֹל הוּא לְהַרְכִּיב אֲנִי וְאַתֶּם.

חֵלָה מִשְׁלָחוֹ - מֵהוּ שִׁישְׁלַחְנוּ בֵּיד אַחֵר?

אָמַר לָהֶם:
אֵהָא בְּשָׁלוֹם אֲנִי וְאַתֶּם.

דְּחַפּוּ וְלֹא מַת, מֵהוּ שִׁירַד אַחֲרָיו וַיִּמִּיתֵנוּ?

אָמַר לָהֶם: "כֵּן יֹאמְרוּ כָּל אוֹיְבֵיהּ ה'" (שופטים ה, לא),

וְחַכְמִים אוֹמְרִים:

חֵלָה - מֵרַכִּיבוֹ עַל בְּתוּפוֹ,

חֵלָה מִשְׁלָחוֹ - יִשְׁלַחְנוּ בֵּיד אַחֵר.

דְּחַפּוּ וְלֹא מַת - יֵרַד אַחֲרָיו וַיִּמִּיתֵנוּ.

שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
פְּלוּגִי, מֵהוּ לְעוֹלָם הַבָּא?

לֹא שְׁאֵלְתוּנִי אֶלָּא עַל פְּלוּגִי?

מֵהוּ לְהַצִּיל רוּעָה, כִּבְשָׁה מִן הָאָרֶץ?

אָמַר לָהֶם:
לֹא שְׁאֵלְתוּנִי אֶלָּא עַל הַכִּבְשָׁה?

מֵהוּ לְהַצִּיל הָרוּעָה מִן הָאָרֶץ?

אָמַר לָהֶם:
לֹא שְׁאֵלְתוּנִי אֶלָּא עַל הָרוּעָה?

מִמְזַר מֵהוּ לִירֵשׁ?

מֵהוּ לִיבֵם?

מֵהוּ, לְסוּד אֶת בֵּיתוֹ?

מֵהוּ לְסוּד אֶת קְבָרוֹ?

לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בְּדַבְרִים,
אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר דְּבַר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם."

211. טו, ב

כ"י

שמעשה העגל שוין. עבודותיו שוות לאיסור מפני מה אין מיתתן שוה שהיו בו שלש מיתות מיתת סייף שימו איש חרבו מיתת מגיפה ויגוף ה' את העם (שמות לב) מיתת הדרוקן דכתיב ויזר על פני המים ואמרינן במסכת ע"ז (דף מד.) לא נתכוין משה אלא לבדוקן כסוטות בלצבות בטן:

זיבח וקיטר. הן עבודות שחייבין עליהן לע"ז מיתה כדתנן בארבע מיתות (סנהדרין ס:) שהן בסקילה וכאן בסייף שעדיין לא נתפרשו להן ארבע מיתות בית דין ונידונו במיתת בני נח שכל מיתתן בסייף כדאמרינן בסנהדרין (דף נו.): **גיפף ונישק.** אין בהן מיתת בית דין כדתנן בארבע מיתות (שם ס:) אלא בידי שמים נידונו במגפה:

כל בני לוי. שכולן בכלל זה: **האומר לאביו ולאמו.** במעשה העגל לא ראיתיו נעשו אכזרים עליהם לנקום נקמתו של מקום אלמא אביו ואמו אחיו ובניו עבדו ע"ז:

"שאלה אשה חכמה את רבי אליעזר: מאחר שמעשה העגל שוין, מפני מה אין מיתתן שוה?"²³⁸

אמר לה: אין חכמה לאשה אלא בפלה, וכן הוא אומר: "וכל אשה חכמת לב בידיה טויו" (שמות לה, כה).

איתמר:

רב ולוי.

חד אמר: זיבח וקיטר - בסייף.

גפף ונישק - במיתה.

שמח בלבבו - בהדרוקן.

וחד אמר: עדים והתראה - בסייף,

עדים בלא התראה - במיתה

לא עדים ולא התראה - בהדרוקן.

אמר רב יהודה:

שבטו של לוי לא עבד עבודה זרה,

שנאמר: **"ויעמד משה בשער המחנה"**²³⁹ (שמות לב, כו).

יתיב רבינא וקאמר להא שמעתא.

איתיביה בני רב פפא בר אבא לרבינא:

"האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו"²⁴⁰ (דברים לג, ט)!

"אביו" - אביו אמו מיישראל.

"אחיו" - אחיו מאמו מיישראל,

"בניו" - בני בתו מיישראל.

²³⁸ ט ויהי כאשר קרב אל-המחנה וירא את-העגל ומחלת ויחר-אף משה וישלך מינדו את-הלחת וישבר אתם תחת ההר.

כ ויבא את-העגל אשר עשו וישרף באש וישחן עד אשר-דק ויזר על-פני המים וישק את-בני ישראל. ... כו ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל-בני לוי. כו ויאמר להם כה-אמר ה' אלהי ישראל שימו איש-חרבו על-ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה וחרגו איש-את-את-רעהו ואיש את-קרבו. כח ויעשו בני-לוי כדבר משה ויפל מן-העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש. ... לה ויגף ה' את-העם על אשר עשו את-העגל אשר עשה אהרן.

²³⁹ ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי

²⁴⁰ האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בניו לא ידע

רס"י

ומתוך ששונאין. בני ארץ ישראל את הבבליים היו קורין כל קלי הראש ועושי דבר שלא כהוגן על שמם:
תנוח דעתך. משפחתו היתה מבבל והיה קשה לו הדבר:
מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין. מה מתעכב שעיר זה כאן ועונות הדור מרובין והן עליו:

212. סו, ב

"וכבש עשו לו [מפני הבבליים, שהיו מתלשים בשערו, ואומרים לו: טול וצא טול וצא]".

אמר רבה בר בר חנה:
 לא בבליים היו, אלא אלכסנדריים היו.
 ומתוך ששונאים את הבבליים היו קורין אותן על שמן.

תנא:

"רבי יהודה אומר:
לא בבליים היו, אלא אלכסנדריים היו.
אמר לו רבי יוסי:
תנוח דעתך, שהנחת את דעתך".

"טול וצא".

תנא:

"מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאין".

213. סו, ב - סז, א

כ"י

מִשְׁנָה

מִיקְרֵי יְרוּשָׁלַיִם הָיוּ מְלוּיִן אוֹתוֹ עַד סוּכַת הָרֵאשׁוֹנָה.
עָשָׂר סוּכוֹת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוֹק,
תְּשַׁעִים רִיס - שְׁבַעָה וּמְחַצָּה לְכָל מִיל.

סז, א

עַל כָּל סוּכָה וְסוּכָה אוֹמְרִין לוֹ: הָרִי מְזוּן, וְהָרִי מִים.
וּמְלוּיִן אוֹתוֹ מְסוּכָה לְסוּכָה, חוּץ מֵאַחֲרוֹן שְׁבַעָה, שְׂאִינוּ מְגִיעַ עִמּוֹ לְצוֹק,
אֲלָא עוֹמֵד מִרְחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו.

מָה הִיָּה עוֹשָׂה?

חוֹלֵק לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית,

קָחִיו קְשׁוּר בְּסַלְעַ, וְחָצִיו קְשׁוּר בֵּין שְׁנֵי קֶרְנָיו.

וְדָחְפוּ לְאַחֲרָיו, וְהוּא מִתְגַּלְגֵּל וַיּוֹרֵד.

וְלֹא הָיָה מְגִיעַ לְחָצִי הָהָר עַד שֶׁנִּעְשָׂה אֲבָרִים אֲבָרִים.

בָּא וַיֵּשֶׁב לוֹ תַּחַת סוּכָה אַחֲרוֹנָה עַד שֶׁתְּחַשֵּׁף.

וּמֵאִימַתִּי מִטְמֵא בְּגָדִים?

מִשְׂצֵא חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם,

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

מִשְׁעַת דְּחִיתוֹ לְצוֹק.

גְּמָרָא

תְּנוּ רַבָּנָן:

"עָשָׂר סוּכוֹת, וּשְׁנַיִם עָשָׂר מִלּוּיִן הָיוּ,

דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

תְּשַׁע סוּכוֹת, וְעֶשְׂרֵה מִלּוּיִן.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:

חֲמֵשׁ סוּכוֹת, וְעֶשְׂרֵה מִלּוּיִן הָיוּ.

וְכוֹלֵן עַל יְדֵי עִירוֹב.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי:

סַח לִי אֲלַעְזָר בְּנִי: אִם עַל יְדֵי עִירוֹב יְכוֹלְנִי לַעֲשׂוֹת אֲפִילוֹ שְׁתֵּי סוּכוֹת וְעֶשְׂרֵה מִלּוּיִן".

כְּמֵאן אֲזַלָּא הָא דְתַנָּי:

"חוּץ מֵאַחֲרוֹן שְׁבַעָה שְׁלֹא הִגִּיעַ עִמּוֹ לְצוֹק אֲלָא עוֹמֵד מִרְחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו"?

כְּמֵאן?

כְּרַבִּי מֵאִיר.

מתני'

מִיקְרֵי יְרוּשָׁלַיִם. מִחֲשׁוּבֵי יְרוּשָׁלַיִם:
עַד סוּכַת הָרֵאשׁוֹנָה. סוּכוֹת עָשׂוּ לוֹ
בְּדֶרֶךְ וּבְנֵי אָדָם הוֹלְכִין לְגוֹר שֵׁם לִפְנֵי
יוֹם הַכְּפוּרִים שְׁמֻלּוּיִן אוֹתוֹ מְסוּכָה
לְסוּכָה:

תְּשַׁעִים רִיס. הָיוּ מִירוּשָׁלַיִם וְעַד צוֹק
הָר נֹבֵה וְצוֹקֵף כְּדַאמְרִי בְּבַבָּא מְצִיעָא
עֲלֵתָה לְרַאשֵׁי צוֹקִין וּנְפִלָה:

שְׁבַעָה וּמְחַצָּה רִיס לְכָל מִיל. הָרִי
לְתַשְׁעִים רִיס י"ב מִיל וְהֵם י"א מְסַעוֹת
מִירוּשָׁלַיִם לְסוּכַת הָרֵאשׁוֹנָה מְסַע אַחַד
וּמְסוּכָה לְסוּכָה עַד י' סוּכוֹת ט' מְסַעוֹת
הָרִי י' מְסַעוֹת וּמְסוּכָה אַחֲרוֹנָה לְצוֹק
מְסַע אַחַד הָרִי לְכָל מְסַע וּמְסַע מִיל חוּץ
מֵאַחַד מֵהֵן שֵׁשׁ בּו ב' מִילִין הֵיִינוּ
דְּקַתְנִי וּמְלוּיִן אוֹתוֹ מְסוּכָה לְסוּכָה
שֶׁהֵמִיל הוּא תַּחוּם שֶׁבַת חוּץ מֵאַחֲרוֹן
שֶׁהוּא רְחוֹק ב' מִילִין וּמְלוּיָהּ מִיל
וְעוֹמֵד מִרְחוֹק וְרוֹאֶה אֶת מַעֲשָׂיו
וְהַחֲשׁוֹן הַזֶּה אֵינוֹ שׁוֹה לְחֲשׁוֹן שִׁסַּד
רַבִּי אֲלַעְזָר קְלִיר וּבִשְׁלֵשִׁים קְנִים הוּא
קָצַב הָרִיס אוֹתוֹ חֲשׁוֹן אֵינוֹ עוֹלָה
לְאַלְפִים אִמָּה הֵמִיל אַבֵּל בְּבִרְיַתָּא
דְּהַאזִּינוּ בְּסַפְרֵי מְצִינוּ שֵׁם מִידַת
חֲלוֹקֵת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעֵתִיד לְבוֹא רוּחַ
גְּבוּל כָּל שֶׁבֶט וּשְׁבַט שְׁבַעִים וְחֲמִשָּׁה מִיל
וְגַם רַבִּי אֲלַעְזָר קְלִיר יֵסַד כֵּן בְּפִיוֹט
אֶרְחָץ בְּנִקּוּן כְּפוֹת בְּרוּחַב עִיָּה מִיל
חֲרִיצוּתִיהָ וְהֵם כִּיָּה אֶלֶף קְנִים שְׁבַסְפֵּר
יַחְזַקְאֵל (מָה) שְׁנֵאמֵר וּמִן הַמְּדָה הַזֹּאת
תִּמְוֵד וְגו' וְכָל קְנָה ו' אֲמוֹת הָרִי קִי"ג
אֶלֶף אִמָּה תֵן לְכָל אֲלָפִים אִמָּה מִיל הָרִי
עִיָּה מִיל:

הָרִי מִים וְהָרִי מְזוּן. בְּגִמְרָא מִפְרַשׁ אֵינוֹ
דוֹמָה מִי שֵׁשׁ לוֹ פֶּת בְּסֻלוֹ לְמִי שֵׁאִין
לוֹ:

שְׂאִינוּ מְגִיעַ עִמּוֹ לְצוֹק. כְּמוֹ שִׁפִּירֵשֶׁתִּי
לְפִי שֶׁהוּא רְחוֹק ב' מִילִין:

חוֹלֵק לְשׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית. בְּגִמְרָא מִפְרַשׁ
טַעמָא:

בָּא וַיֵּשֶׁב לוֹ. חוּזֵר עַד סוּכַת הַאֲחֲרוֹנָה
אֲעִיֵּף שֶׁהִיוּצָא חוּץ לְתַחוּם אֲפִילוֹ
בְּרִשׁוֹת אֵין לוֹ אֵלָא אֲלָפִים אִמָּה
מִמְקוֹם שִׁצָּא לְשֵׁם בְּרִשׁוֹת לְזֶה הַתִּירוֹ
לְפִי שֶׁהוּא מְעוֹנָה וְחֲלַשׁ וְעוֹד שִׁירָא
לְעִמוּד יַחֲדֵי בְּמַדְבַּר מִשְׁתַּחֲשֵׁד:

מֵאִימַתִּי מִטְמֵא בְּגָדִים. דְּכַתִּיב
וְהַמְשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר יִכְבַּס בְּגָדָיו
(וַיִּקְרָא טז):

גמ'

חֲמֵשׁ סוּכוֹת וְעֶשְׂרֵה מִלּוּיִן. וְכָל אַחַד
מְלוּיָהּ יוֹתֵר מִמִּיל אוֹ עַד הַסוּכָה עַל יַד
עִירוֹב:

סַח לִי אֲלַעְזָר בְּנִי. בְּלִשׁוֹן שְׁחוֹק עַל
דְּבָרֵי וְאֵמַר לִי אִם עִיָּי עִירוֹב דֵּי לָנוּ
בְּב' סוּכוֹת שִׁיְהִיו בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם מְלוּיִן
אוֹתוֹ שְׁנֵי מִילִין וּמְסוּכָה רֵאשׁוֹנָה יִצְאוּ
לְקִרְאָתוֹ ב' מִילִין הָרִי ד' מִילִין שֶׁאֵתָּה
יְכוֹל לְהִרְחִיק הַסוּכָה מִירוּשָׁלַיִם וְסוּכָה
הַשְּׁנִיָּה לְסוּף אַרְבַּעָה מִילִין שֶׁל רֵאשׁוֹנָה
וְהָיוּ מְקַצֵּת בְּנֵי הָרֵאשׁוֹנָה מְעַרְבִּין לְצַד
הַשְּׁנִיָּה וּמְקַצֵּת יַעֲרְבוּ לְצַד יְרוּשָׁלַיִם וְכֵן
בְּנֵי שְׁנִיָּה מְקַצֵּת מְעַרְבִּין לְצַד
הָרֵאשׁוֹנָה לְצַד לְקִרְאָתוֹ ב' מִילִין
וּמְקַצֵּת מְעַרְבִּין לְצַד צוֹק לְלוֹוֹתוֹ ב'
מִילִין:

כְּמֵאן כְּרַבִּי מֵאִיר. דְּאִילוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה
וְרַבִּי יוֹסִי אֶף הַאֲחֲרוֹן מְגִיעַ לְצוֹק:

רס"י

לא צריך אדם לנכך. לא נצרך אדם המשלח לאכול בדרך אלא מה טעם אמרו לו כן שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו להיות רעב כמי שאין לו:

כיון דמצוה בשעיר. לדחפו לאחוריו כדכתיב אל ארץ גזירה דבר המתגזר ויורד אי אמרת נקטריה כוליה בסלע זמנין דקדים ומלבין קודם דחית השעיר ומייתבא דעתיה משמחת ליבון החטאים ולא איכפת ליה לקיים מצות השעיר לפיכך קושר באחרונה חציה בין קרניו ועיניו תלויין בו ומאחר שהוא עסוק בו באחרונה לא יניח מלדחפו והיא לא תלבין לחצאים עד שתגמר מלאכת כולה:

דגמיש ליה לרישיה. יכוף ראשו תחת גופו כשיפול לאחוריו ולא יוכל לראות הלשון אם הלבין:

214. סז, א

"על כל סופה וסופה אומרים לו: הרי מזון והרי מים".

תנא:

"מעולם לא הוצרך אדם לכך.

אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו, למי שאין לו פת בסלו".

"מה היה עושה חולק לשון של זהורית".

ונקטריה כוליה בסלע?

כיון דמצוה בשעיר,

דילמא קדים ומלבין ומיתבא דעתיה.

ונקטריה כוליה בין קרניו?

זימנין דגמיש ליה לרישיה, ולא אדעתיה.

תנו רבנן:

"בראשונה היו קושרין לשון זו של זהורית על פתח האולם מבחוץ,

הלבין - היו שמחין,

לא הלבין - היו עצבין ומתביישין.

התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים.

ועדיין היו מציצין ורואין,

הלבין - היו שמחין,

לא הלבין - היו עצבין.

התקינו שיהיו קושרין אותו בסלע וחציו בין קרניו".

אמר רבי נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר:

בראשונה - היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים,

וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין,

וידעו שנעשית מצותו.

שנאמר: **"אם יהיו חטאיכם משנים כשילג ילבינו"**²⁴¹ (ישעיהו א, יח).

215. סז, א-ב

"לא היה מגיע למחצית ההר [עד שנעשה אנרים אנרים]".

איפעיא להו:

אותן אנרים מה הן בהנאה?

רב ושמואל.

חד אמר: מותרין,

וחד אמר: אסורין.

סז, ב

מאן דאמר: "מותרין" - דכתיב: "במדבר" (ויקרא טז-כב).

ומאן דאמר: "אסורין" - דכתיב: "גזרה" (ויקרא טז-כב).

ומאן דאמר: "אסורין" - האי "מדבר" מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכדתנא:

"המדברה ... המדברה ... במדבר" - לרבות נוב וגבעון, שילה, ובית עולמים."

ואידך האי "גזרה" מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכדתנא:

"[אל ארץ] גזרה" - אין גזירה אלא חתונה.

דבר אחר: אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד.

דבר אחר: "גזרה" שמא תאמר מעשה תהו הוא?

תלמוד לומר: "אני ה" - אני ה' גזרתיו, ואין לך רשות להרהר בהן."

אמר רבא:

מסתברא כמאן דאמר: "מותרין",

לא אמרה תורה שלח לתקלה.

כ"י

דכתיב במדבר. ושלח את

השעיר במדבר (ויקרא טז)

וקרא יתירא הוא למדרש שיהא

הפקר כמדבר:

גזירה. לשון חומר ואיסור:

המדברה המדברה במדבר.

שלש מקראות בענין לשלח אותו

לעזאזל המדברה ושלח ביד איש

עתי המדברה ושלח את השעיר

במדבר:

חתוכה. צוק חתוך בזקיפה ולא

משופע כל כך:

דבר המתגזר ויורד. השעיר

מתגזר בה איברים איברים:

שמה תאמר מעשה תהו הם.

מה כפרה יש בשילוח זה ומה יש

ביד צוק זה להועיל:

לתקלה. שימצאם אדם ויהנה

מהם שלא ידע שהיו מן השעיר:

רס"י

216. סז, ב

שיהא עז וקשה. אל לשון קשה: ומניין שבצוק. הר זקוף: גזירה. חתוכה: עוזא ועזאל. מלאכי חבלה שירדו לארץ בימי נעמה אחות תובל קין ועליהם נאמר ויראו בני האלהים את בנות האדם (בראשית ו) כלומר על העריות מכפר: משפטי. משמע דברים המיושרים והדין נותן לעשותו: חוק. משמע שאינו אלא גזירת מלך כמו ושימה לחק (שמואל א ל) וישם אותה יוסף לחוק (בראשית מז): השטן. יצר הרע משיב עליהן תשובה להטעות את ישראל ולומר שהתורה אינה אמת כי מה תועלת בכל אלו לכך נכתב בהן חוק אני ה' גזרתי עליכם: תלמוד לומר אני ה'. אחוקותי קאי דמינייהו סליק את חוקותי תשמרו אני ה' חקקתיים גזרתים:

תְּנִי רַבֵּנּוּ:

"עזאול" - שיהא עז וקשה.

יכול בישוב?

תְּלַמּוּד לֹמַר: במדבר.

ומנין שבצוק?

תְּלַמּוּד לֹמַר: "גזירה".

תְּנִי אֵידָךְ:

"עזאול" - קשה שבהרים.

ובן הוא אומר: "זאת אילי הארץ לקח" (יחזקאל יז-יג).

תְּנֵא דְבִי רְבִי יִשְׁמַעֵאל:

"עזאול" - שמכפר על מעשה עוזא ועזאל".

תְּנִי רַבֵּנּוּ:

"את משפטי תעשו" - דברים שאלמלא נכתבו, דין הוא שיכתבו,

ואלו הן:

עבודת כוכבים,

וגלוי עריות,

ושפיכות דמים,

וגזל,

וברכת השם.

"את חוקותי תשמרו" - דברים שהשטן משיב עליהן.

ואלו הן:

אכילת חזיר,

ולבישת שעטנז,

וחליצת יבמה,

וטהרת מצורע,

ושעיר המשתלח.

ושמא תאמר מעשה תוהו הם?

תְּלַמּוּד לֹמַר: "אני ה'" (ויקרא יח-ל) - אני ה' חקקתי, ואין לך רשות להרהר בהן".

217. סז, ב

רש"י

השולח את המשלח. המלוים
 אותו מירושלים: ת"ל
 והמשלח. משמע ששילחו כבר
 לצד המדבר: זורקו בבת ראש.
 קסבר דחיפתו וזריקתו היא
 שילוחו:

"אימתי מטמא בגדים?"

תנו רבנן:

"המשלח - מטמא בגדים, ואין השולח את המשלח מטמא בגדים.

יכול משיצא חוץ לחומת עזרה?

תלמוד לומר: "המשלח".

אי המשלח יכול עד שיגיע לצוק?

תלמוד לומר: והמשלח.

הא כיצד?

משיצא חוץ לחומת ירושלים.

דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר:

"עזאזל" וכבס עד שהגיע לצוק.

רבי שמעון אומר:

"והמשלח את השעיר לעזאזל וכבס בגדיו" (ויקרא טז-כו) - זורקו בבת ראש ומטמא בגדים".

218. סז, ב

רס"י

מתני'

בא לו אצל פר וכו'. חזר לו התנא לסדרו הראשון שהוא מסדר עבודת כ"ג וקתני בא לו כהן גדול אצל פר ושעיר העומדים לישרף אחר שמסר את המשתלח למי שהוא מוליכו בא לו אצלם וקרעם והוציא האימורין:

ונתנם במגס. בקערה של כלי שרת והקטירן כדכתיב (ויקרא טז) ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה ובגמרא פריך הא אכתי לא חזי להקטירן:

קלען במקלעות. כמין קליעה ארבעה בני אדם נושאים שני מוטות שנים לפנים שנים לאחור ומהלכים מוט אצל מוט והפר והשעיר נתונים עליהן מורכבין זה על זה וכופפן זה תחת זה כמין קליעה ושלימין הן אלא שנקרע כריסן להוציא אימוריהן כדתניא בגמרא שמוציאן שלמים:

והוציאן לבית השריפה. חוץ לירושלים:

מאימתי מטמאים בגדים. העוסקין בהן כדכתיב והשורף אותם יכבס בגדיו (שם):

משיצאו חוץ לחומת העזרה. בגמרא מפרש טעמא:

גמ'

ה"ג והקטירן ס"ד אלא אימא להקטירן ולא גרס במגס מקטיר להו וגירסא משובשת היא כאן ובמסכת פסחים (דף סה:) ובמסכת סוטה (דף טו.) דשפיר הוה שייך למיתני לתנא והקטירן במגס דבמגס מעלה אותן למזבח דדכוותיה תנינן טובא מעלו ומקטירו בכלי שרת (סוטה דף יד:) מעלו ומקטירו בהמינו אלא הכי קשיא ליה והקטירן ס"ד וכי עכשיו הוא מקטירן והלא עודנו לבוש בגדי לבן ועדיין עליו לקרות הפרשה בבגדים הללו ואח"כ יטבול וילבש בגדי זהב לאילו ואיל העם ויטבול שניה להוציא כף ומחתה ויטבול שלישיית למוספין ואמורי חטאת הללו ותמיד של בין הערבים כדקתני בפרקין דלקמן אלא אימא להקטירן נתנו למגס להקטירן בו למזבח כשיגיע זמנו:

משנה

בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין, קרעו, והוציא את אימוריהן נתנו במגיס והקטירן על גבי המזבח. קלעו במקלעות והוציאן לבית השריפה.

ומאימתי מטמאין בגדים?²⁴²

משיצאו חוץ לחומת העזרה.

רבי שמעון אומר:

משיצית האור ברובן.

גמרא

"והקטירן" סלקא דעתך?

אלא אימא: להקטירן על גבי המזבח.

"קלעו במקלעות".

אמר רבי יוחנן:

כמין קליעה.

²⁴² והשורף אותם יכבס בגדיו (ויקרא טז, כה)

219. סז, ב - סח, א

רש"י

לא היה מנתחן. השורפן כניתוח
בשר עולה שהוא מופשט מן
העור קודם ניתוח כדכתיב
והפשיט ונתח (ויקרא א) אלא
עור על גבי בשר ואינו מפשיטן:
נאמר כאן. בפר ושעיר את
עורותם ואת בשרם ואת פרשם:
ונאמר. בפר כהן משיח עור
ובשר ופרש ואת עור הפר ואת
כל בשרו על ראשו ועל כרעיו
וקרבו ופרשו (ויקרא ד):
מה להלן וכו'. כדמפרש ואזיל:
וקרבו ופרשו והוציא. בתי"כ הי"ג
לה ואת עור הפר ואת כל בשרו
על ראשו ועל כרעיו וקרבו
ופרשו והוציא מלמד שמוציאו
שלם: ונאמר להלן ראש וכרעים
ה"ג. ומעולה גמר שנאמרו בה
ראש וכרעים בהקטרטה שנאמר
וערכו את הנתחים את הראש
ואת הפדר ונאמר והקרבו
והכרעים: כשם שפרשו בקרבו
וכו'. שנאמר ואת עור הפר ואת
כל בשרו הקיש הוצאת עור
ובשר להוצאת קרבו ופרשו מה
פרשו בקרבו אף בשרו בעורו
וכתיב והוציא ושרף מה
הוצאתו בשרו ועורו אף שריפתו
כן:

תנא:

"לא יהיה מנתחן ניתוח בשר עולה,
אלא עור על גבי בשר".

מנא הני מילי?

דתנא:

"דבי אומר:

נאמר כאן: 'עור ובשר ופרש'²⁴³ (ויקרא טז, כז),
ונאמר להלן: 'עור ובשר ופרש'²⁴⁴ (ויקרא ד, יא),
מה להלן, על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט,
אף כאן, על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט".

סח, א

והתם מנא לן?

דתנא:

"וקרבו ופרשו. והוציא"²⁴⁵ (ויקרא ד, יא-יב) - מלמד שמוציאו שלם.

יכול ישרפנו שלם?

נאמר כאן: "ראשו ומרעיו",

ונאמר להלן: "ראש וכרעים" (ויקרא א, ח),

מה להלן על ידי ניתוח,

אף כאן על ידי ניתוח.

אי מה להלן על ידי הפשט,

אף כאן על ידי הפשט!

תלמוד לומר: "וקרבו ופרשו".

מאי תלמודא?

אמר רב פפא:

כשם שפרשו בקרבו,

כך בשרו בעורו.

²⁴³ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את-דמם לכפר בקדש יוציא אל-מחוץ למחנה ושרפו באש את-ערותם ואת-בשרם ואת-פרישם.

²⁴⁴ ואת-עור הפר ואת-כל-בשרו על-ראשו ועל-כרעיו וקרבו ופרשו.

²⁴⁵ ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל שפך הדשן ושרף אותו

220. סח, א-ב

רש"י

ת"ר נאמר כאן מחוץ למחנה וכו'. הגירסא הזו משובשת היא ואי אפשר להעמידה ובמסכת זבחים ובת"כ הכי איתא ת"ר להלן אתה נותן להן ג' מחנות וכאן אתה נותן להן מחנה אחת א"כ למה נאמר אל מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים וגבי פר יום הכפורים תניא לה בת"כ יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וגוי' וקמתמה תנא ואמר הכי להלן בפר העדה וכהן משיח אתה נותן להן לשריפתן חוץ לגי' מחנות עזרה והר הבית וירושלים כדיליף לקמן וכאן אתה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע ששורפן חוץ למחנה שכינה מיד במחנה לוי' והלא אף אלו פנימיים ואיתקישו להדדי לשריפה ולטומאת בגדים כדאמרינן גבי פר העלם דבר ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת וכוליה לדרשא ודרשינן לפר זה פר יום הכפורים במס' זבחים (לט.) ובמסכת מנחות (כו.) מיייתין לה ועיקרה בת"כ וגבי פר יו"כ נמי כתיב החטאת החטאת ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת מה תלמוד לומר חטאת חטאת לפי שלא למדנו שיהו מטמאין בגדים ונשרפין אבית הדשן אלא אלו בלבד מניין לרבות פר משיח ופר העדה ושעירי ע"ז ת"ל חטאת חטאת אלמא כי הדדי נינהו א"כ למה נאמר כאן מחנה אחת לא נאמרה אלא על טומאת הבגדים הכתובה אחריה והשורף אותם יכבס בגדיו ולומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים ואף של פר כהן משיח מכאן למד שהרי לא נכתבה בו טומאת בגדים ומריביא דחטאת חטאת אתיא כדפרישית וה"ג אמר מר להלן אתה נותן להם ג' מחנות וכו'.

מחוץ למחנה בדשן. בהוצאת דשן המזבח והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה שאין [ת"ל] אינו מלמד כלום דאנא ידענא דאל מחוץ למחנה מוציאין אותו דכתיב בפרים הנשרפים אל שפך הדשן וכתוב בהו מחוץ למחנה:

ורבי שמעון. דאמר במתניתין אין מטמאין בגדים עד שיוצת האור ברובן האי מחוץ למחנה דכתיב בפר ושעיר של יום הכפורים מאי עביד ליה:

נאמר כאן. בפר יום הכפורים ונאמר להלן בפרה אדומה והוציא אותה אל מחוץ למחנה (במדבר יט):

מה כאן. בפרים הנשרפין חוץ לגי' מחנות אף שחיתת פרה אדומה חוץ לגי' מחנות:

ומה להלן. בפרה אדומה במזרחה של ירושלים דכתיב בה אל נכח פני אהל מועד (שם) אלמא עומד במזרח ופניו למערב כנגד פתחו של היכל שהוא בכותל [מערב] ופתוח למזרח אף כאן וכו':

ורבנן. דמפקי ליה לקרא לטומאת בגדים ולית להו גזירה שוה:

היכא שריף להו. לאיזו רוח של ירושלים:

לצפונה של ירושלים. שכל מעשה חטאת בצפון:

אבית הדשן. צריך שיקדים לשם דשן המזבח שיהא נקרא קודם לכן מקום שפך הדשן מכלל דלתנא קמא לא צריך:

"מאימתי מטמאין בגדים?"

תנו רבנן:

"**יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו**"²⁴⁶ (ויקרא טז, כז).

להלן אתה נותן להם שלש מחנות,

וכאן אתה נותן רק מחנה אחת?

אם כן למה נאמר "מחוץ למחנה"?

לומר לך: כיון שיצא לחוץ למחנה אחת מטמאין בגדים."

והתם מנא לן?

דתניא:

"**והוציא את כל הפר**"²⁴⁷ (ויקרא ד, יב) - חוץ לשלש מחנות.

אתה אומר חוץ לשלש מחנות, או אינו אלא חוץ למחנה אחת?

כשהוא אומר בפר העדה: "**אל מחוץ למחנה**"²⁴⁸ (ויקרא ד, כא),

שאין תלמוד לומר, שהרי כבר נאמר: "**ושורף אותו פאשר שורף את הפר הראשון**".

ומה תלמוד לומר: "**אל מחוץ למחנה**"?

ליתן לו מחנה שניה.

ובשהוא אומר: "**מחוץ למחנה**" (ויקרא ו, ד) **בדשן**,

שאין תלמוד לומר, שהרי כבר נאמר: "**אל שפך הדשן**"²⁴⁹ (ויקרא ד, יב),

תן לו מחנה שלישית."

ורבי שמעון, האי "**מחוץ למחנה**" - מאי עביד ליה?

מיבעי ליה לכדתנא:

"**רבי אליעזר אומר:**

נאמר כאן: "מחוץ למחנה",

ונאמר להלן: "מחוץ למחנה" (במדבר יט, ג),

מה כאן: חוץ לשלש מחנות,

אף להלן: חוץ לשלש מחנות.

ומה להלן: במזרחה של ירושלים,

אף כאן: במזרחה של ירושלים."

ורבנן היכא שריף להו?

כדתנא:

"**היכן נשרפין?**

לצפונה של ירושלים, וחוץ לשלש מחנות.

רבי יוסי אומר:

אבית הדשן נשרפין."

סח, ב

²⁴⁶ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקודש יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו

²⁴⁷ והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה... ושרף אותו...

²⁴⁸ והוציא את הפר אל מחוץ למחנה

²⁴⁹ והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל שפך הדשן ושרף אותו על עצים באש על שפך הדשן ישרף

221. סח, ב

רפ"י

רבי אליעזר בן יעקב הוא.
 דאמר לא אשמועינן אלא שיהא
 מקומו מדרון שיהא דשנו
 משתפך:
 ודילמא במקומו משופך הוא
 דפליגי. ומודה רבי אליעזר בן
 יעקב שיקדים שם דשן אלא
 דבעי נמי מקומו משופך:

[היכן נשפין?]

לצפונה של ירושלים, וחוג לשלש מחנות.

רבי יוסי אומר:

אבית הדשן נשפין].

אמר רבא:

מאן תנא זה דפליג עליה דרבי יוסי?

רבי אליעזר בן יעקב הוא.

דתניא:

"אל שפך הדשן ישורר" (ויקרא ד, יב),

שיהא לשם דשן.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

שיהא מקומו משופך".

אמר ליה אביי:

ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי?

222. סח, ב

רס"י

השורף. המתעסק בצרכי שריפתן בגופן דכתיב אותם כגון המסייע בשעת שריפה והאי תנא אית ליה כרבי שמעון דאין מטמאין בגדים עד שיוצת בהן האור:
דשויה חרוכא. דהוי ניתך הבשר ואפר מיהו לא הוו לתנא קמא מטמאין עד שיעשו אפר דאותם קרינא ביה לרבי אלעזר ברבי שמעון שוייה חרוכא לא מטמא דלא פר מיקרי:

תגנו רבנן:

"**והשורף**" (ויקרא טז, כח),

השורף מטמא בגדים,

ולא המצית את האור,

ולא המסדר את המערכה.

ואי זהו השורף?

זה המסייע בשעת שריפה.

יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים?

תלמוד לומר: "אתם",

אותם מטמאין בגדים, ולא משנעשו אפר מטמאין בגדים.

רבי אלעזר רבבי שמעון אומר:

הפר מטמא,

ניתך הבשר - אינו מטמא בגדים."

מאי בנייהו?

איכא בנייהו:

דשויה חרוכא.

223. סח, ב

רפ"י

מתני'

אמרו לו לכהן גדול וכו'. שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת עד שהגיע שער למדבר שנאמר ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה:

דירכאות. בני אדם עומדים מירושלים לצוק בכדי שיראה זה סימנו של זה ומניפין אותם הסמוכין למדבר בסודרין וזה הסמוך לו רואה ומניף גם הוא ורואה חבירו הסמוך לירושלים דירכאות בלע"ז רידר"יגרדש:

עד בית חדודו. הוא ראש המדבר ושם נתקיים ושלח את השעיר במדבר:

הולכין מיל. כדאמרן לעיל (סו:) מיקרי ירושלים מלוין אותו עד סוכה הראשונה:

גמ'

נעשית מצותו. ומתחיל לקרות הפרשה:

משנה

אמרו לו לכהן גדול:

הגיע שעיר למדבר.

ומניין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר?

דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין, ויודעין שהגיע השעיר למדבר.

אמר רבי יהודה:

הלא סימן גדול היה להם:

מירושלים ועד בית חדודו - שלשה מילין,

הולכין מיל וחוזרין מיל, ושהיו כדי מיל, ויודעין שהגיע שעיר למדבר.

רבי ישמעאל אומר:

והלא סימן אחר היה להם:

לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל,

ובשהגיע השעיר למדבר היה הלשון מלבין,

שנאמר: "אם יהיו חטאיכם פשנים פשלג לבינו" (ישעיה א, יח).

גמרא

אמר אביי:

שמע מינה: בית חדודו במדבר קיימא,

והא קא משמע לן: דקסבר רבי יהודה: כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצותו.

הדרן עלך שני שעירי